

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Лоханова Н. О. _____
(підпис)
“   ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)
на тему: «Облік, контроль та аналіз основних засобів на підприємстві
КП «Теплопостачання міста Одеси»

Виконавець:

Студент 41 групи факультету
менеджменту, обліку та інформаційних
технологій
Тарнавський Андрій Сергійович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Гайдаєнко Ольга Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	5
1.1. Визнання основних засобів та їх класифікація.....	5
1.2. Порівняння визнання та обліку основних засобів згідно МСФЗ та ПСБО.....	10
1.3. Методи оцінки та амортизації основних засобів.....	15
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	21
2.1. Загальна характеристика підприємства КП «Теплопостачання».....	21
2.2. Облік надходження та вибуття основних засобів на підприємстві.....	27
2.3. Облік амортизації та нарахування зносу основних засобів.....	35
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	41
3.1. Аналіз динаміки, структури та руху основних засобів на підприємстві.....	41
3.2. Аналіз ефективності використання основних засобів.....	49
3.3. Контроль руху основних засобів на підприємстві.....	53
ВИСНОВКИ.....	60
Список використаних джерел.....	66
Додатки.....	70

ВСТУП

Актуальність теми. Від ефективного використання основних засобів залежить, як фінансовий, так і майновий стан організації. Це обумовлює потребу в підвищенні якості облікової інформації, оперативності її отримання та повноти наданих відомостей для всіх рівнів користувачів. Щоб відбувалося нормальне функціонування підприємства, необхідна наявність певних засобів і їх джерел. Основні виробничі засоби – є основою діяльності організації. Маючи чітке уявлення про кожен елемент основних засобів в виробничому процесі, про їх фізичний і моральний знос, про фактори, які впливають на використання основних засобів – можна виявити методи, за допомогою яких підвищується ефективність використання основних засобів і виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і, звичайно, зростання продуктивності праці.

Актуальність роботи полягає в тому, раціональне використання основних засобів та виробничих потужностей організації сприяють поліпшенню техніко-економічних показників, зниження собівартості продукції і послуг що, в кінцевому рахунку, збільшує прибуток організації.

Так як ці питання є досить актуальними для сучасних підприємств, їм присвячено досить велику кількість наукових робіт. До них відносяться статті таких відомих українських та зарубіжних вчених як В. Бабіч, О. В. Басенко, Ф. Ф. Бутинець, Ю.Є. Глинський, С. Ф. Голов, Л. В. Городянська, Т. Г. Китайчук, Д. Ковальов, В. С. Лень, Т. М. Очеретько, О. П. Скрипан, Т. М. Ткаченко, Д. Г. Тростенюк, та інших.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження роботи є узагальнення теоретичних, методичних і практичних підходів щодо системи удосконалення обліку, контролю та аналізу основних засобів на підприємстві.

Під час дослідження кваліфікаційної роботи були поставлені та вирішені наступні завдання:

– визначити економічну сутність та поняття категорії основні засоби;

- порівняти ведення обліку основних засобів згідно міжнародних та національних стандартів;
- дослідити основні методи нарахування амортизації;
- виділити особливості обліку руху основних засобів та нарахування зносу на підприємстві;
- оцінити систему внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві;
- проаналізувати динаміку структури, рух та технічний стан основних засобів підприємства та його підрозділів;
- провести аналіз ефективності використання основних засобів;

Об’єкт дослідження. Об’єктом дослідження є процес обліку, контролю та аналізу основних засобів КП «Теплопостачання».

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні аспекти системи обліку, контролю та аналізу основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань при дослідженні основних засобів як окремої економічної категорії та об’єкту обліку у роботі використовувалися: діалектичний метод пізнання; системний підхід; логічний – при розробці структури дослідження та написання дипломної роботи.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, міжнародні стандарти фінансової звітності та міжнародні стандарти аудиту. Праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань обліку, аудиту та аналізу основних засобів, монографії, збірники наукових праць, статті у фахових наукових виданнях стали теоретичною основою, офіційні статистичні дані, та звітність компанії КП «Теплопостачання» стали практичною базою дослідження.

Публікації та апробація результатів дослідження. Результати наукових досліджень обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: VIII Міжнародної науково-практичної конференції: «Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції». (Одеса, 2020 р.).

ВИСНОВКИ

Від ефективного використання основних засобів залежить, як фінансовий, так і майновий стан організації. Це обумовлює потребу в підвищенні якості облікової інформації, оперативності її отримання та повноти наданих відомостей для всіх рівнів користувачів. Щоб відбувалося нормальне функціонування підприємства, необхідна наявність певних засобів і їх джерел. Основні виробничі засоби – є основою діяльності організації. Маючи чітке уявлення про кожен елемент основних засобів в виробничому процесі, про їх фізичний і моральний знос, про фактори, які впливають на використання основних засобів – можна виявити методи, за допомогою яких підвищується ефективність використання основних засобів і виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і, звичайно, зростання продуктивності праці.

Згідно ПСБО 7 «Основні засоби» амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

КП «Теплопостачання міста Одеси» являє собою сучасне промислове комунальне підприємство по виробленню і транспорту теплоенергії.

Діяльність по КВЕДу: 35.30: Системи подачі пари і кондиціонування повітря; 71.20 Технічні випробування та аналізи; 33.12 Ремонт машин і обладнання; 33.13 Ремонт електронного та оптичного устаткування; 33.20 Монтаж промислової техніки і обладнання; 42.21 Будівництво розподільних інженерних об'єктів; 42.22 Будівництво розподільних об'єктів для забезпечення електроенергією і телекомунікаціями.

КП «Теплопостачання міста Одеси» використовує автоматизовану систему обробки облікових документів з використанням автоматизованої комп'ютерної системи бухгалтерського обліку «ІТ-підприємство», служби теплосбуту застосує спеціальний програмний комплекс «БІАС».

Аналіз даних динаміки зміни фінансових результатів на підприємстві показав, що існує негативна тенденція до зменшення фінансового результату. А саме, чистий прибуток у 2018 році склав 141977 тис. грн, а вже у 2019 р. підприємство отримало збиток у сумі 313175 тис. грн. В цілому на підприємстві існує не дуже сприятлива тенденція, так доходи від основного виду діяльності зменшуються у 2019 році, але, разом із тим, спостерігається зменшення операційних витрат.

Для обліку та узагальнення інформації про рух основних засобів використовується рахунок 10 «Основні засоби». Згідно плану рахунків, для обліку амортизації виділяється рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». До регістрів синтетичного обліку на КП «Теплопостачання» відносять Журнал № 4 по кредиту рахунків 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 35. На КП «Теплопостачання» ведеться за кожним об'єктом окремо з розподілом на власні та отримані на умовах фінансової оренди, виробничі і невиробничі об'єкти. Записи в Журналі 4 здійснюються на підставі первинних і зведених облікових документів (акту прийому–передачі / внутрішнього переміщення основних засобів, акту списання, розрахунку амортизації). Вибуття оформлюється актом на списання, в якому зазначаються: первісна вартість об'єкта який вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, причина вибуття, пов'язані з вибуттям витрати, сума отриманого доходу.

Але, в обліку основних засобів на підприємстві, на нашу думку, існує ряд недоліків та проблем: у процесі введення в експлуатацію або у ході ліквідації об'єкта основних засобів не завжди враховуються їх індивідуальні специфічні особливості; у первинних документах з обліку основних засобів часто не всі реквізити заповнені, значна кількість інвентарних карток мають тільки електронний вигляд; облік основних засобів на підприємстві автоматизований лише частково, що може визвати деякі неточності в веденні розрахунків. прийняття змін у ПКУ при визнанні вартісної оцінки основних засобів у сумі 20000 грн потребує переоцінки всіх груп основних засобів на КП «Теплопостачання міста Одеси»; проблеми при визначенні ліквідаційної вартості. Вона використовується при розрахунку вартості основних засобів, яка підтягається амортизації. Так як визначити ліквідаційну вартість об'єкта основних засобів через декілька років важко, то КП «Теплопостачання міста Одеси» вказує в обліковій

політиці, що ліквідаційна вартість дорівнює нулю, а вартість, що амортизується дорівнює первісній вартості. На наш погляд це не зовсім надійно, тому ми вважаємо доцільним вірно розрахувати ліквідаційну вартість по кожному об'єкту основних засобів окремо, адже дана вартість використовується з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Для вирішення наведених вище недоліків нами були запропоновані наступні рекомендації: уважно заповнювати всю первинну документацію, робити це не тільки в ручній, а й в автоматизованій формі, що дозволить перевірити відображену раніше інформацію; так як на підприємстві існує комісія, яка оцінює стан основних засобів при їх вибутті, вести в практику оцінювання об'єктів при їх надходженні на підприємство. Ввести в практику постійне проведення внутрішньої перевірки стану основних засобів, їх обліку та ефективності використання чітко визначеною посадовою особою; раціоналізувати обрані методи нарахування амортизації. Вибір іншого методу амортизації може бути більш складним у використанні, але він більш правдиво буде відображати вартість об'єкта; вдосконалення методики нарахування амортизації. Це потрібно для того, щоб термін корисного використання основних засобів відповідав реаліям сьогодення. Результатом цього буде зменшення впливу на викривлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності; повна автоматизація обліку основних засобів. Таке впровадження необхідно для того, щоб оперативно реагувати на запит вищого управлінського персоналу стосовно інформації про рух основних засобів, правильності нарахування амортизації на об'єкти та визначення зносу відповідно до встановлених норм; провести переоцінку всіх груп основних засобів згідно прийнятих змін у ПКУ.

Аналіз структурних змін основних засобів підприємства КП «Теплопостачання міста Одеси» за 2017-2019 рр. показав, що на підприємстві дотримується оптимальне співвідношення між активною та пасивною частиною основних засобів.

Дані руху основних засобів свідчать, що характерною ознакою руху основних засобів є випередження коефіцієнту оновлення над вибуттям по всім основним групам основних засобів. Аналіз коефіцієнта оновлення у 2019 році по всім активам

показав, що цей показник склав 0,072, що на 0,219 менше ніж у 2018 році, але це більше коефіцієнта вибуття, який склав у 2019 році 0,064.

Найбільший коефіцієнт оновлення у групи «Транспортні засоби», який у 2019 році склав 7,781, що більше ніж коефіцієнт вибуття майже в 7 разів. Вартість машин, обладнання, будівель та споруд поступово збільшується. Якщо у 2018 році їх сума склала 254041,7 тис. грн. та 381063 тис. грн. відповідно, то у 2019 році вони були вже 256094,2 тис. грн. і 384143 тис. грн. відповідно.

Проаналізувавши технічний стан основних засобів на КП «Теплопостачання міста Одеси» за 2017-2019 рр. ми дійшли висновку, що сума основних засобів за 3 роки поступово збільшується. Це є позитивною тенденцією. Коефіцієнт зносу характеризує ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних засобів. Зменшення цього коефіцієнту у 2019 році порівняно з 2017 р. на 0,522 є добрим знаком для КП «Теплопостачання міста Одеси», так як свідчить про поліпшення технічного стану основних засобів на підприємстві.

Коефіцієнт придатності відображає можливість подальшого використання основних засобів, ступінь невідшкодування витрат на їх формування. На КП «Теплопостачання» спостерігається його постійне збільшення. Якщо у 2017 році склав 0,206 то вже у звітному 2019 році він складав 0,316.

Аналіз впливу чинників засобів праці на обсяг наданих послуг показав, що на зменшення обсягу наданих послуг на 95958 тис.грн. за 2019 рік, порівняно з 2018 р. вплинули зменшення таких факторів як зменшення питомої ваги активної частини основних засобів так і віддачі активної частини. А збільшення вартості основних засобів не змогло змінити дану тенденцію. Зменшення віддачі активної частини основних засобів на 0,0027 грн. зменшило обсяг наданих послуг на 103236,7 тис. грн. у 2019 році. Зменшення питомої ваги активної частини основних засобів на 0002% призвело до зменшення обсягу наданих послуг на 24,4 тис. грн.

На КП «Теплопостачання міста Одеси» існує відділ внутрішнього контролю, але на нашу думку, він не зовсім ефективний. Даного знання нам вдалося досягти за рахунок проведення тест системи оцінки служби внутрішнього контролю.

Після проведення контролю за веденням обліку основних засобів, нами були виявлені наступні помилки: неправильне формування первісної вартості при придбанні основних засобів за рахунок включення до первісної вартості основних засобів повністю або частково створених, за рахунок позикового капіталу, витрат на сплату відсотків за користування кредитом; неправильне визначення собівартості оборотних активів, товарів, готової продукції при зарахуванні їх до складу основних засобів; не включення різниці між залишковою та справедливою вартістю переданого об'єкта до складу витрат звітного періоду при отриманні основних засобів в обмін на схожі активи; збільшення вартості основних засобів на суму витрат, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані; включення витрат на модернізацію, модифікацію, дообладнання та реконструкцію до складу витрат підприємства; відсутність документації, що підтверджує факт переоцінки основних засобів; проведення переоцінки лише одного об'єкта основних засобів з групи.

Список використаних джерел

1. Бухучет: Амортизация основных средств URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/6707> (дата звернення: 16.04.2020)
2. Вороная Н. Амортизація основних засобів. Податки та бухгалтерський облік 2017. № 94. С. 30-34.
3. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3(21). Ч. 2. С. 23-31.
4. Гуненко С. А. Переоцінка як спосіб встановлення справедливої вартості основних засобів. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2015. Вип. 1. С. 93-110.
5. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2012. Вип. 9 (1). С. 340-349.
6. Економічний аналіз: навч. Посібник / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко, Н. Е. Подвальна, Н. С. Шевчук, Л. В. Чернишова. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
7. Лоханова Н. О. Облікова політика як інструмент управління економічною безпекою компанії . *Інвестиції: практика та досвід.*- 2014. № 11. С. 12-16.
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 21.12.1999 р. № 893/4186 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws /show/z0893-99> (дата звернення: 20.03.2020)
9. Касаткін С. Ліквідація основних засобів. ДК №07. 2013р. URL: <https://online.dtki.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9607-2013.epub/navPoint-13> (дата звернення: 24.03.2020)
- 10.Кafka С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. 2017. № 1. С. 87-92

- 11.Лесняк В. О. Амортизація основних засобів: вибір доцільного методу нарахування. Фінанси, облік і аудит 2012. № 20. С. 312 - 316.
- 12.Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: навч. Посібник. О.В.Лишиленко. К.: ЦУЛ, 2012. 624 с.
- 13.Максимова В.Ф. Фінансовий облік. Одеса: ОНЕУ, 2015. 479 с.
- 14.Мінфін України. Наказ «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» 13.09.2016 № 818 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16> (дата звернення: 16.04.2020)
- 15.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення:15.02.2020)
- 16.Офіційний сайт КП «Теплопостачання міста Одеси» URL: <https://teplo.od.ua/index.php> (дата звернення: 23.03.2020)
- 17.Павлюк І. Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів. Бухгалтерський облік і аудит. 2011. № 6. С. 3-10.
- 18.Пархоменко О.П. Бухгалтерський і податковий облік основних засобів та його гармонізація. Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. 2014. Вип. 37. С. 77-83
- 19.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення: 30.03.2020)
- 20.Платонова І. А. Проблеми обліку основних засобів в Україні URL: <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-oblikuosnovnih-zasobiv-v-ukrayini/> (дата звернення: 26.04.2020)
- 21.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ МФУ від 27.04.2000 р. № 92 URL: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?artid.> (дата звернення:15.02.2020)

22. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17> (дата звернення 20.02.2020)
23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 28.03.2020)
24. Про затвердження типових форм первинного обліку: URL: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovезakonodavstvo/normativno-pravovi-akti-z-pitan-kpr/nakazi/61770.html>. (дата звернення: 28.04.2020)
25. Пушкар М.С. Фінансовий облік. Тернопіль : Карт-бланш, 2012. 628 с.
26. Радіонова Н. Й. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів. Ефективна економіка. 2018. №11 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4548>. (дата звернення: 13.04.2020)
27. Щирська О. В. Облік і внутрішній контроль амортизації основних засобів: теорія і методологія: URL: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/14010.html>. (дата звернення: 13.04.2020)
28. Руденко Л.М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7. URL: <http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-obliku-osnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7> (дата звернення: 13.04.2020)
29. Собко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навчальний посібник. К : КНЕУ, 2016. 526 с.
30. Стригуль Л.С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2014. № 32. С. 47-50
31. Тиванюк І. С. Організація бухгалтерського обліку із застосуванням оцінки за справедливою вартістю URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ao_2014_2_8.pdf. (дата звернення: 13.04.2020)

- 32.Ткаченко Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність. Бухгалтерський облік і аудит : Науково- практичний журнал. 2016. №10. С. 11-18
- 33.Утенкова К.О. Облік основних засобів за національними і міжнародними стандартами. Облік і фінанси. 2014. № 2. С. 79-83
- 34.Фінансовий портал: Методи нарахування амортизації основних засобів URL: http://minfin.com.ua/taxes/-/page_prib_8.html (дата звернення: 16.04.2020)
- 35.Хричікова М.О. Теоретичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві. Управління розвитком. 2014. № 15. С. 156-159
- 36.Цебеня Р.Л. Облік та внутрішній аудит основних засобів в енергопостачальних компаніях України. 08.00.09-бухоблік. К.: ДАСОА Держкомстату України, 2019. 19 с.
- 37.Юрків Д.І. Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. Управління розвитком. 2014. № 11. С. 60-62.